פט: השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

לח א ב מיי' פי"ב מהל' שכירות הל' י ועיין בהשגות ובמגיד משנה עשין לא טושע"ע ח"מ סי' שלז סעיף יג:
לט ג מיי' שם הלכה ח טושע"ע שם סעיף ב:
מ ד ה מיי' שם הל' י ועיין בהשגות ובמגיד משנה טושע"ע שם סעיף יב:
מא ו מיי' שם הל' ד טושע"ע שם סעיף ב:
מב ז מיי' פ"ה מהלכות מעשר הלכה י יא טושע"ע י"ד סי' שלא סעיף ק וסעיף קא:
מג ח ט מיי' שם הל' י ופי"ב מהלכות שכירות הלכה י ועי' בהשגות ובמ"מ טושע"ע ח"מ סי' שלז סעי' יב:
מד י מיי' פ"ה מהלכות מעשר הל' י טושע"ע י"ד סי' שלא סעי' לג:

טעי לענבים ודבר אחר מהבהוב כדמוכח בסמוך ומתוך הסוגיא משמע שלא פשט כלום וגרשה לר"ת דבראוי לאכילה פשיטא ליה דשרי הבהוב דלא הוי אלא בקומי פירא אלא באותן שאינן ראויין לאכילה אלא ע"י הדחק ומהבהבן כדי שיהיו טובים לאכול מבעיא ליה מי הוי כענבים ודבר אחר כיון דע"י הבהוב אוכל הרבה או דלמא לא שנא הבהוב זה מהבהוב בפירות ממוקים דשרי ופשיט מרשאים פועלים לטבל פתן בציר וסבר השתא בפועלין שאין יכולין לאכול אלא ע"י הדחק ומדמי ליה לאוכל שאינו ראוי אלא ע"י הדחק ומיהו ליתנא דשיאכלו ענבים הרבה משמע שיכולין לאכול בלאו הכי ותו פשיט מאוכלין בראשי אומניות ובלבד שלא יהבהבו ולא קאי אראשי אומניות דהנהו שרי להבהב שראוין לאכילה אלא ובלבד שלא יהבהבו בדברים שאינם ראויים לאכילה קאמר והשתא קאמר שפיר מאי ממוקי פירא איכא דעל ידי הפרכה לא יתקנו יותר אותן שאינן ראויין לאכילה דאינן אלא לנמתק אותן שכבר היו ראויין והא פשיטא דשרי וא"כ משום ביטול מלאכה הוא דקאסרה ברייתא ואתי נמי שפיר הא דקאמר רבא לא יספות במלח משום מעשר אבל אי לאו הכי שרי הייגו בראויין לאכילה אבל בשאינם ראויים לאכילה מיבעיא לן הבהוב וספיתא פשיטא לן דהוי כענבים וד"א דקאמר מעיקרא וגרשה לר"י דלפי' ר"ת לא אסור ענבים וד"א אלא דוקא באין ראויין ואתי שפיר הא דקאמר דמלח כענבים וד"א היינו דוקא באין ראויין דבראויין שרי כדמשמע במילתיה דרבא ויש לישב שיטת הקונט' דמה שהקשה דאי ליכא מיתוק אמאי מפרך איכא למימר מפרך ומשבר לחתיכות קטנות כדי שיוכל לתת בפיו במעט מעט [ג] דשרי לספות במלח לרבא אי לאו משום מעשר משום שנתן לו בעה"ב רשות לאכול דבהכי איירי ובריתא נמי דשרי לספות בחתא אחת היינו משום דמיירי בקלן:

קוצץ אחת אחת אוכל. פירש בקונטרס קלן עם בעה"ב על מנת שיאכל דהשתא הוי כעין מקח גרשה לר"ת דלפירושו קאי אריש אשכרו לעדור דאי אשכרו לקצור למה יתנה בחנם כיון דמן התורה אוכל וקלילה נמי אמאי מהניא שלא יאכל שתים שתים כיון דעל חנם הוא קולן וקשה קצת דמאי פריך כיון דקלן כל מאי דבעי לאכול למה פשוט לו כל כך שיוכל לאכול במלח משום דקלן הא לא פירש לאכול במלח ואיצטריך לקצור דמדינא לא הוה אכיל כלל כיון ששכרו לעדור ור"ח פירש קלן שהתנה שלא לאכול אלא עשר פירות או עשרים והשתא פריך שפיר במאי דבעי יאכלם: **שתים** שתים **לא יאכל.** דמקח קובע בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר וכי תלש שתים ביחד חשיבי גורן כדילף בסמוך שהלוקח לא יעשה גורן אחר: **באריץ** קבעא **ספיתא.** והיא דלעיל דקתני לא יספות מיירי בארץ וא"ת ואמאי לא מוקי לה ההיא דלא יספות משום עניים ודבר אחר כדאמר מעיקרא והיא דספת במלח קאי אסיפא ומיירי בין בארץ בין בחוצה לארץ וקמ"ל דלא קבעא ספיתא והשתא לא תקשי ליה הא דפריך אדאמרי וי"ל דאי לאו דאשמועינן בשוס מקום דספיתא קבעא לא הוי אשמעינן שום חידוש ההיא ברייתא דספת ולהכי מוקי להיא דלא יספות בארץ משום דספיתא קבעא והשתא קמ"ל ההיא דספת דאע"ג דבארץ קבעא בחו"ל לא קבעא: **ותרתי** מנלן דקבעא **ספיתא.** מקח נמי קבעא בתרתי כדאמר לעיל אלא משום דבספיתא קיימינן נקט ספיתא: **כי** קבצם כעמיר גורנה. אסמכתא היא: **המרכסות** בתבואה. לא לעשות לחם מיירי דהיכא דשייכא חלה לא אזלינן בתר גמר מלאכה למעשר אלא בתבואה לעשות קליות או שתית מיירי: והדשות

לאכשורי גברא לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא לן לאכשורי פירא מאי ת"ש פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם ובלבד שלא יהבהבו באור התם משום ביטול מלאכה כי קא מיבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי ת"ש [א]לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור באדמה ויאכל [ב]ולא יפריך ע"ג הסלע ויאכל אבל מפריך על יד על יד ואוכל התם משום ביטול מלאכה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משום מתוקי פירא סלע מאי מתוקי פירא איכא אי אפשר דלא ממתיק פורתא ת"ש [ג]פועלין שהיו עודרים בתאנים [ד] [ה]וגודרים בתמרים ובוצרים בענבים ומוסקין בזיתים הרי אלו אוכלים ופטורים שהתורה זיכתה להם [ד]בפיתם לא יאכלו אלא אם כן נטלו רשות מבעה"ב [ה]ולא יספות במלח ויאכל מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי ולא יספות במלח ויאכל ורמינהו [ו]השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים הרי זה לא יאכל [ז]שכרו לבצור שכרו למסוק שכרו ללקט הרי זה אוכל ופטור שהתורה זיכתה להן קצץ אחת [ח] ואחת יאכל שתים שתים לא יאכל וסופת במלח ויאכל אהייא אילימא אסיפא כיון דקצץ כל היכי דבעי ליכול אלא לאו ארישא אמר אביי לא קשיא כאן בארץ כאן בחוצה לארץ בארץ קבעא ספיתא בחוצה לארץ לא קבעא ספיתא אמר רבא מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא ומותר לכתחילה אלא אמר רבא [ח]בין בארץ בין בחוצה לארץ חדא לא קבעא ספיתא תרתי קבעא ספיתא קצץ בין ספת ובין לא ספת אחת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל לא קצץ ולא ספת אוכל שתים שתים ספת אחת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל ואע"ג דנטל רשות מבעה"ב [ט]דאיטביל להו למעשר וקבעא ספיתא ותרתי [י]דקבעא ספיתא מנא לן אמר רב מתנא דאמר קרא [1]כי קבצם כעמיר גורנה: תנו רבנן פרות המרכסות בתבואה

והדשות

[א]אכשורי גברא. להכין עצמו לאכילה מרובה לא מיבעיא לן שהרי לא אסרה עליו תורה והאי לאו כענבים ודבר אחר דמי להתם גבי ענבים אכשורי פירא הוא: **פועלין אוכלין ענבים.** כל אכילתן משהין עד שמגיעין לראש אומניות שהן בגלוי והשמש מכה אותן וממתקן: **ראשי אומניות.** ראשי שורות הכרם בלשון ארמי אוליימא"ת (ובלע"ז אומרים): **הסס משוס ביטול מלאכה.** שמבטל עצמו כשמהבהב: **דאיכא אשתו ובניו.** שלא נשכרו אצל בעל הבית ומהבהבין לו: **ולא יכמור.** יחמם שמטמינם בעפר חם: **ולא יפריך.** בלגלי"ר בלע"ז כמו שעושין לתפוחים: **על יד.** מיד ליד: עודרין מוסקין בוצרין גודרין כולם לשון לקיטה הן לכל מין ומין: **ופטורין.** מן המעשר ולא אמרינן מקח הוא לפי שאין זה תגלי שכרן אלא התורה זכתה להם: **בפיהם לא יאכלו.** משוס דינא נקט ליה לפי שאוכלין הרבה: **לא יספות.** יטבול. קס"ד משום ענבים ודבר אחר קאמר ולא משוס מעשר אלמא אכשורי פירא אסור: **מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי.** ואע"ג דעלייהו דענבים קא מבדר ליה ולאו מילתא באפיה נפשיה הוא ספת מ"מ דבר אחר הוא אבל מהבהב אימא לך דשרי: **לעדור.** לחפור: **לקשקש.** לכסות שרשים המגולים: **הרי זה לא יאכל.** מן הזיתים שבאילן דבעינן שעת גמר מלאכה: **שכרו לבצור.** בענבים: **למסוק.** בזיתים: **ללקט.** בשאר פירות אותן הנושרין על גב הקרקע: **קלן.** והתנה עם בעל הבית ע"מ שאוכל הוה ליה כעין מקח: **אחת אחת אוכל.** דפחות משתים לא חייל איסור שם גורן בדבר שלא נגמרה מלאכתו: **שתים שתים לא יאכל.** דשתים מכי מטי להו מילתא דחשיבותא כגון קצילה או מקח חייל עלייהו שם גורן כדילף אסמכתא מקרא לקמן וקביעותא דקצילה ומקח דרבנן היא כדאמרן לעיל (פח:) דאי מדאורייתא אין חילוק בין שתים לאחת: **וסופת במלח ואוכל.** קס"ד ספיתא במעשר לא מהניא ולא נקט ליה אלא לאשמועינן דלא מעכב עליה בעל הבית: **אהייא.** איצטריך לאשמועינן: **אלא לאו אריש.** דלא קלן: **לאן בארץ לאן בחוצה לארץ.** וספיתא לאו משוס ענבים ודבר אחר לעניין דינא נקט לה אלא משוס חשיבות אכילה לענין מעשר נקט ליה ואסיפא קאי: **בארץ.** דמעשר דאורייתא הוקבעה ספיתא דספיתא במלח גמר מלאכתייהו דגלי דעתיה דלית ליה גורן אחרינא: **מוסר לכתחילה.** בתמיה. היכא דמעשר דידיה מדרבנן תקבע ליה ספיתא מדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון: **ברבי קבעא ספיתא.** כדיליף לקמן בפחות משתים לא הוי גורן: **קלן בין ספת ובין לא ספת.** קצילה משוי גורן כשהן שתים ואחת אחת אוכל שתים לא יאכל וכיון דאכילה ע"י קצילה ליתא בשתים אלא באחת לא קבע בהם ספיתא משוס הכי קתני סופת במלח ואוכל ואסיפא דוקא קאי: **לא קלן ולא ספת אוכל שתים.** ספת לא יאכל שתים דקבעא ספיתא ומשוס הכי קתני בברייתא קמייתא ולא יספות דלאו בקלן איירי ואכילתו בשתים שתים: **וברבי דקבעא ספיתא מנלן.** כלומר מנלן דבעינן תרתי ובגיר לא: **כי קבצם כעמיר גורנה.** אין גורן בלא קיבוץ ואין קיבוץ פחות משתים: **המרכסות בתבואה.** [א] ששורין שעורין במים ומייבשין אותן בתנור ודשין אותן בפרות להסיר קליפתן והוא חושלא: והדשות

[ב] פי' שהוא כמו גודו אילנא. רש"ל [עי' ערוך ערך גד ד], [ג] [ב"מ יב.], [ד] [בדפו"י והא דשרין],

תורה אור השלם

1 וְהַמִּנְחָה לֹא יָדֵעוּ מֵחָשְׁבוֹת יְיָ וְלֹא הֵבִינוּ עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כָּעֲמִיר גֹּרְנָה: מיכה ד יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' עודרין בתמיס (וגודרין). תז"מ וג"כ ס"א וגודדין: (ב) שם קלן אחת אחת יאכל כל"ל ואות ו' ממתק:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה המרכסות בתבואה שעורין כו'. נ"ב ורמב"ם פי' שמהלכות עליהן לדרכם כמו (ישעיה מז) והרכסיך לנקעה וכ"ה בירושלמי (פ"ט דתרומות) תני בדישו ולא בדרכו:

לעזי רש"י

אורמ"ן [אורדו"ן]. שורות גפנים.
בלצייר"ר [בליצייר"ר]. לפצוע.